

Додаток 2
до Порядку № 1487
(із змінами, внесеними згідно з постановою
Кабінету Міністрів України
від 16.05.2024 р. № 563,
від 07.06.2024 р. № 675)

ПРАВИЛА
військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів

1. Призовники, військовозобов'язані та резервісти повинні:

1) перебувати на військовому обліку:

за задекларованим (зарєєстрованим) місцем проживання - у відповідних районних (міських) територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки (військовозобов'язані СБУ - у Центральному управлінні або регіональних органах СБУ (далі - органи СБУ), військовозобов'язані розвідувальних органів - у відповідному підрозділі розвідувального органу). Крім того, призовники, військовозобов'язані та резервісти, які проживають в селах та селищах, а також у містах, де відсутні відповідні районні (міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки, повинні перебувати на персонально-первинному військовому обліку у відповідних виконавчих органах сільських, селищних, міських рад;

за місцем роботи (навчання) - в центральних і місцевих органах виконавчої влади, в інших державних органах, в органах місцевого самоврядування, в органах військового управління (органах управління), військових частинах (підрозділах) Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органах спеціального призначення, на підприємствах, в установах, організаціях, закладах освіти, закладах охорони здоров'я незалежно від підпорядкування і форми власності;

2) перебувати за викликом районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів СБУ, відповідних підрозділів розвідувальних органів на збірні пункти, призовні ділянки, до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів СБУ, відповідних підрозділів розвідувальних органів у строки, зазначені в отриманих ними документах (мобілізаційних розпорядженнях, повістках, розпорядженнях) районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів СБУ, відповідних підрозділів розвідувальних органів для взяття на військовий облік та визначення призначення на особливий період, оформлення військово-облікових документів, проходження медичного огляду, направлення на підготовку з метою здобуття або вдосконалення військово-облікової спеціальності, призову на військову службу або на навчальні (перевірочні) та спеціальні збори військовозобов'язаних та резервістів;

4) проходити медичний огляд та лікування в закладах охорони здоров'я згідно з рішеннями комісій з питань взяття на військовий облік, направлення для проходження базової військової служби або військово-лікарських комісій районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, закладів охорони здоров'я СБУ, а у розвідувальних органах - за рішенням керівників відповідних підрозділів або військово-лікарської комісії розвідувальних органів;

5) проходити підготовку до військової служби, військову службу і виконувати військовий обов'язок у запасі, проходити службу у військовому резерві;

7) особисто в семиденний строк з дня прибуття до нового місця проживання прибувати із паспортом громадянина України і військово-обліковими документами до відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки (органу СБУ, відповідного підрозділу розвідувального органу), який організує та веде військовий облік на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, для взяття на військовий облік;

8) особисто повідомляти в семиденний строк органам, в яких вони перебувають на військовому обліку, про зміну персональних даних, зазначених у статті 7 Закону України “Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов’язаних та резервістів”, а також надавати зазначеним органам документи, що підтверджують право на відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації з підстав, визначених у статті 23 Закону України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію”;

9) негайно повідомляти районним (міським) територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, органам СБУ, відповідним підрозділам розвідувальних органів за місцем військового обліку про втрату військово-облікового документа;

10) звіряти не рідше одного разу на п’ять років власні персональні дані з обліковими даними районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів СБУ, відповідних підрозділів розвідувальних органів;

10-1) у період проведення мобілізації (крім цільової) та/або протягом дії правового режиму воєнного стану:

у разі залишення свого місця проживання стати в семиденний строк з дати взяття на облік внутрішньо переміщеної особи на військовий облік у районному (міському) територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки за місцем перебування на обліку внутрішньо переміщеної особи (військовозобов’язані та резервісти СБУ - в Центральному управлінні або регіональних органах СБУ, а військовозобов’язані та резервісти розвідувальних органів - у зазначений строк повідомити про зміну місця проживання відповідним підрозділам розвідувальних органів);

мати при собі військово-обліковий документ разом з документом, що посвідчує особу, та пред’являти їх за вимогою уповноваженого представника районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки або поліцейського, а також представника Держприкордонслужби у прикордонній смузі, контрольованому прикордонному районі та на пунктах пропуску через державний кордон;

уточнити протягом 60 днів з дня набрання чинності указом Президента України про оголошення мобілізації, затвердженим Верховною Радою України, свої персональні дані через центр надання адміністративних послуг або через електронний кабінет призовника, військовозобов’язаного, резервіста, або у районному (міському) територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки.

Громадяни України, які були зняті з військового обліку у зв’язку з вибуттям за межі України на строк більше трьох місяців, зобов’язані протягом 30 днів з дня набрання чинності постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 р. № 563 “Про внесення змін до Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов’язаних та резервістів” (Офіційний вісник України, 2024 р., № 49, ст. 2980) стати на військовий облік одним з таких способів:

прибуття особисто до територіального центру комплектування та соціальної підтримки;

шляхом подання заяви про взяття на військовий облік у довільній формі разом із відомостями, визначеними додатком 4 до Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов’язаних та резервістів, та копії першої сторінки паспорта громадянина України для виїзду за кордон до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіонального органу СБУ або відповідного підрозділу розвідувальних органів, яким такого

громадянина України знято з військового обліку, через закордонну дипломатичну установу України.

Заява подається громадянином України закордонній дипломатичній установі України особисто разом із паспортом громадянина України для виїзду за кордон, який після прийняття заяви повертається громадянину України, або засобами поштового зв'язку разом з копією першої сторінки паспорта громадянина України для виїзду за кордон.

Закордонна дипломатична установа України надсилає заяву з визначеними документами відповідному територіальному центру комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню або регіональному органу СБУ або відповідному підрозділу розвідувальних органів на їх адресу електронної пошти, яка розміщена на їх офіційному веб-сайті, у семиденний строк.

Абзаци п'ятий - дев'ятий цього підпункту не застосовуються до працівників системи органів дипломатичної служби України.

11) подавати щороку до 1 жовтня до районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки документи, що підтверджують право громадян на відстрочку від призову на базову військову службу.

2. Якщо за будь-яких обставин повістка районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки не надійшла, громадяни призовного віку прибувають до призовної дільниці в десятиденний строк з дня початку відповідного чергового призову на базову військову службу, визначеного указом Президента України.

3. Призовники, військовозобов'язані та резервісти за порушення правил військового обліку та законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію, зіпсуття або недбале зберігання військово-облікових документів, яке спричинило їх втрату, притягуються до адміністративної відповідальності згідно із Кодексом України про адміністративні правопорушення.

4. Громадяни, які ухиляються від військового обліку, навчальних (перевірочних) або спеціальних зборів, від призову на базову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, несуть кримінальну відповідальність.

Витяг із Конституції України 28.06.1996

<...>

Стаття 17. Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу.

Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України.

Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом.

Збройні Сили України та інші військові формування ніким не можуть бути використані для обмеження прав і свобод громадян або з метою повалення конституційного ладу, усунення органів влади чи перешкоджання їх діяльності.

Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей.

На території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом.

На території України не допускається розташування іноземних військових баз.

<...>

Стаття 65. Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України.

Громадяни відбувають військову службу відповідно до закону.

<...>

Витяг із Закону від 06.12.1991 № 1932-ХІІ України «Про оборону України»

<...>

Стаття 16. Завдання підприємств, установ та організацій і обов'язки їх посадових осіб у сфері оборони

Підприємства, установи та організації усіх форм власності:

- виконують державні контракти (договори), укладені за результатами проведення оборонних закупівель, в тому числі проводять наукові дослідження та виконують розробки у сфері оборони, створюють і підтримують у готовності мобілізаційні потужності, зберігають матеріальні цінності мобілізаційного резерву;
- здійснюють на договірних засадах виробництво і поставки Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, утвореним відповідно до законів України, та правоохоронним органам продукції, виконують інші роботи, надають комунально-побутові та інші послуги, що не передбачені державними контрактами (договорами) з оборонних закупівель;
- здійснюють згідно із законодавством заходи щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- забезпечують та беруть участь у здійсненні заходів цивільного захисту.

Посадові особи підприємств, установ та організацій усіх форм власності:

- виконують передбачені законодавством обов'язки у сфері оборони;
- забезпечують ведення персонального військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, сприяють їх підготовці до військової служби, призову на строкову військову службу, на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, створенню працівникам належних умов для виконання ними військового обов'язку згідно із законодавством, забезпечують здійснення заходів з їх військово-патріотичного виховання;
- несуть відповідальність за підготовку підприємств, установ та організацій до виконання мобілізаційних завдань, збереження матеріальних цінностей мобілізаційного резерву;
- забезпечують виробництво оборонної продукції та постачання її за призначенням у встановлені строки та за визначеною номенклатурою, а також виконання робіт, надання послуг.

Суб'єкт господарювання, що належить до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері транспорту, в особливий період забезпечує перевезення військовополонених залізничним транспортом.

Стаття 17. Права та обов'язки громадян України у сфері оборони

Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є конституційним обов'язком громадян України.

Громадяни України чоловічої статі, придатні до проходження військової служби за станом здоров'я і віком, а жіночої статі - також за відповідною фаховою підготовкою, повинні виконувати військовий обов'язок згідно із законодавством.

Громадяни проходять військову службу, службу у військовому резерві та виконують військовий обов'язок у запасі відповідно до законодавства.

Військове командування, військовослужбовці, добровольці Сил територіальної оборони Збройних Сил України, працівники правоохоронних органів, які відповідно до своїх повноважень беруть участь в обороні України, особи, визначені [Законом України](#) "Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України", під час відсічі збройної агресії проти України або ліквідації (нейтралізації) збройного конфлікту, виконання інших завдань з оборони України із застосуванням будь-яких видів зброї (озброєння), зобов'язані дотримуватися законів та звичаїв війни та застосування збройної сили, визначених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Громадяни, які проходять державну військову службу та службу у військовому резерві у Збройних Силах України, при виконанні обов'язків служби носять військову форму одягу, їм довічно встановлюються законом військові звання. Порядок позбавлення військового звання визначається законом.

В умовах воєнного стану відповідно до закону допускається примусове вилучення приватного майна та відчуження об'єктів права приватної власності громадян з наступним повним відшкодуванням їх вартості у порядку та терміни, встановлені Кабінетом Міністрів України.

Громадяни України в установленому законом порядку можуть створювати громадські організації для сприяння зміцненню оборони держави.

<...>

[Витяг із Закону України від 25.03.1992 № 2232-ХІІ «Про військовий обов'язок і військову службу»](#)

<...>

Стаття 1. Військовий обов'язок

1. Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є конституційним обов'язком громадян України.

2. Військовий обов'язок встановлюється з метою підготовки громадян України до захисту Вітчизни, забезпечення особовим складом Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення (далі - Збройні Сили України та інші військові формування), посади в яких комплектуються військовослужбовцями.

3. Військовий обов'язок включає:

- підготовку громадян до військової служби;
- взяття громадян на військовий облік;
- прийняття в добровільному порядку (за контрактом) та призов (направлення) на військову службу;
- проходження військової служби;
- виконання військового обов'язку в запасі;
- проходження служби у військовому резерві;

дотримання правил військового обліку.

4. Громадяни України мають право на заміну виконання військового обов'язку альтернативною (невійськовою) службою згідно з Конституцією України та Законом України "Про альтернативну (невійськову) службу".

5. Від виконання військового обов'язку громадяни України звільняються на підставах, визначених цим Законом.

6. Військовий обов'язок не поширюється на іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні.

У випадках, передбачених законом, іноземці та особи без громадянства (у тому числі звільнені з полону до завершення бойових дій у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України), які на законних підставах перебувають на території України (далі - іноземці та особи без громадянства), можуть у добровільному порядку (за контрактом) проходити військову службу у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту та Національній гвардії України.

7. Виконання військового обов'язку громадянами України забезпечують державні органи, органи місцевого самоврядування, утворені відповідно до законів України військові формування, підприємства, установи та організації незалежно від підпорядкування і форм власності в межах їх повноважень, передбачених законом, центри надання адміністративних послуг, центри рекрутингу та районні (об'єднані районні), міські (районні у містах, об'єднані міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки, територіальні центри комплектування та соціальної підтримки Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя (далі - територіальні центри комплектування та соціальної підтримки).

8. Положення про центри рекрутингу, територіальні центри комплектування та соціальної підтримки затверджуються Кабінетом Міністрів України. Діяльність територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, центрів рекрутингу координується та спрямовується Міністерством оборони України.

9. Щодо військового обов'язку громадяни України поділяються на такі категорії:
допризовники - особи, які підлягають взяттю на військовий облік;
призовники - особи, які взяті на військовий облік;
військовослужбовці - особи, які проходять військову службу;
військовозобов'язані - особи, які перебувають у запасі для комплектування Збройних Сил України та інших військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави;

резервісти - особи, які проходять службу у військовому резерві Збройних Сил України, інших військових формувань і призначені для їх комплектування у мирний час та в особливий період.

До категорії військовослужбовців прирівнюються іноземці та особи без громадянства, які відповідно до закону проходять військову службу у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту та Національній гвардії України.

Призовникам, військовозобов'язаним, резервістам та військовослужбовцям оформлюється та видається військово-обліковий документ, який є документом, що визначає належність його власника до виконання військового обов'язку. Форма, порядок оформлення (створення) та видачі військово-облікового документа для призовників, військовозобов'язаних та резервістів визначаються Кабінетом Міністрів України, а для військовослужбовців - відповідно Міністерством оборони України, Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, розвідувальними органами України, Управлінням державної охорони України та Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України.

10. Громадяни України, які підлягають взяттю на військовий облік, перебувають на військовому обліку призовників або у запасі Збройних Сил України, у запасі Служби

безпеки України, розвідувальних органів України чи проходять службу у військовому резерві, зобов'язані:

уточнити протягом 60 днів з дня набрання чинності указом Президента України про оголошення мобілізації, затвердження Верховною Радою України, свої персональні дані через центр надання адміністративних послуг або через електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного, резервіста, або у територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки;

прибувати за викликом районного (об'єднаного районного), міського (районного у місті, об'єднаного міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки (далі - відповідні районні (міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки), Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, відповідного підрозділу розвідувальних органів України для оформлення військово-облікових документів, взяття на військовий облік, проходження медичного огляду, направлення на підготовку з метою здобуття або вдосконалення військово-облікової спеціальності, призову на військову службу або на збори військовозобов'язаних та резервістів;

проходити медичний огляд згідно з рішеннями комісії з питань взяття на військовий облік, комісії з питань направлення для проходження базової військової служби або військово-лікарської комісії відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки, закладів охорони здоров'я Служби безпеки України, а у Службі зовнішньої розвідки України, розвідувальному органі Міністерства оборони України чи розвідувальному органі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, - за рішенням керівників відповідних підрозділів або військово-лікарської комісії Служби зовнішньої розвідки України, розвідувального органу Міністерства оборони України чи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, відповідно;

проходити підготовку до військової служби, військову службу і виконувати військовий обов'язок у запасі;

виконувати правила військового обліку, встановлені законодавством.

Резервісти зобов'язані прибувати до військової частини, в якій вони проходять службу у військовому резерві, за викликом командира цієї військової частини.

11. Жінки, які придатні до проходження військової служби за станом здоров'я та віком і закінчили заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої або вищої освіти та здобули медичну або фармацевтичну спеціальність, підлягають взяттю на військовий облік військовозобов'язаних.

Жінки, які мають спеціальність та/або професію, споріднену з відповідною військово-обліковою спеціальністю, визначеною в переліку, затвердженому Міністерством оборони України, та придатні до проходження військової служби за станом здоров'я та віком, крім зазначених в абзаці першому цієї частини, беруться на військовий облік військовозобов'язаних за їхнім бажанням.

12. Жінки, які перебувають на військовому обліку, можуть бути призвані на військову службу чи залучені для виконання робіт із забезпечення оборони держави у воєнний час у добровільному порядку. У мирний час жінки можуть бути прийняті на військову службу та службу у військовому резерві тільки в добровільному порядку (за контрактом).

Жінки виконують військовий обов'язок на рівних засадах із чоловіками (за винятком випадків, передбачених законодавством з питань охорони материнства та дитинства, а також заборони дискримінації за ознакою статі), що включає прийняття в добровільному порядку (за контрактом) та призов на військову службу, проходження військової служби, проходження служби у військовому резерві, виконання військового обов'язку в запасі та дотримання правил військового обліку.

<...>

Стаття 15. Направлення громадян України для проходження базової військової служби

1. Для проходження базової військової служби направляються придатні для цього за станом здоров'я громадяни України чоловічої статі (жіночої статі - добровільно), яким до дня відправлення на базову військову службу виповнилося 18 років, та старші особи, які не досягли 25-річного віку.

Зазначені громадяни України можуть один раз обрати рік проходження базової військової служби до досягнення ними 24-річного віку.

2. Громадяни України, які перебувають на військовому обліку призовників, у добровільному порядку можуть бути прийняті на військову службу за контрактом на умовах, передбачених частиною першою статті 20 цього Закону, та в порядку, визначеному положеннями про проходження військової служби громадянами України.

3. Направлення громадян України для проходження базової військової служби включає:

прибуття на медичний огляд, професійно-психологічний відбір та засідання комісії з питань направлення для проходження базової військової служби;

проходження медичного огляду (у тому числі, за необхідності, направлення на додаткове медичне обстеження);

проведення професійно-психологічного відбору;

засідання комісії з питань направлення для проходження базової військової служби;

прибуття за зазначеними в повістці районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки адресою та часом для відправлення у навчальну частину (центр) для проходження базової військової служби та знаходження у відповідному територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки (обласному збірному пункті) до відправлення у навчальну частину (центр).

4. Організація направлення громадян України для проходження базової військової служби здійснюється районними державними адміністраціями (виконавчими органами міських рад) у взаємодії з відповідними районними (міськими) територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки та органами місцевого самоврядування.

5. Порядок організації підготовки та направлення громадян України для проходження базової військової служби визначається цим Законом та нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України.

6. Строки направлення та чисельність громадян України, які направляються на базову військову службу, а також обсяги видатків для забезпечення направлення на базову військову службу, визначаються Кабінетом Міністрів України.

7. Керівники підприємств, установ, організацій і закладів освіти незалежно від підпорядкування та форми власності сприяють прибуттю громадян України до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (збірних пунктів) шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів.

8. У разі неявки призовника без поважних причин за викликом відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки на комісію з питань направлення для проходження базової військової служби він несе відповідальність, установлену законом.

9. Поважними причинами неприбуття громадянина у строк, визначений у повістці, які підтверджені документами відповідних уповноважених державних органів, визнаються:

перешкода стихійного характеру, хвороба призовника, воєнні дії на відповідній території та їх наслідки або інші обставини, які позбавили його можливості особисто прибути у зазначені пункт і строк;

смерть його близького родича (батьків, дружини, дитини, рідних брата, сестри, діда, баби) або близького родича його дружини.

У разі неприбуття громадянин зобов'язаний у найкоротший строк, але не пізніше трьох діб від визначених у повістці дати і часу прибуття до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, повідомити про причини неявки шляхом безпосереднього звернення до зазначеного у повістці територіального центру комплектування та соціальної підтримки або в будь-який інший спосіб з подальшим його прибуттям у строк, що не перевищує сім календарних днів.

<...>

Стаття 27. Зарахування в запас. Категорії запасу

1. У запас Збройних Сил України та інших військових формувань зараховуються громадяни України, які придатні за станом здоров'я до проходження військової служби в мирний або воєнний час і не досягли граничного віку перебування в запасі. Вони перебувають на військовому обліку в відповідних районних (міських) територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки та відповідних органах інших військових формувань.

2. Запас військовозобов'язаних поділяється на першу і другу категорії.

3. До запасу першої категорії належать військовозобов'язані, які проходили військову службу та здобули під час її проходження військово-облікову спеціальність.

4. До запасу другої категорії належать військовозобов'язані, які не здобули військово-облікової спеціальності під час проходження військової служби або не проходили військової служби.

5. Військовозобов'язані, зараховані до запасу другої категорії, у разі здобуття під час перебування в запасі або служби у військовому резерві військово-облікової спеціальності переводяться до запасу першої категорії.

Стаття 28. Розряди запасу та граничний вік перебування військовозобов'язаних у запасі

1. Запас військовозобов'язаних поділяється на два розряди, що встановлюються залежно від віку військовозобов'язаних.

2. Військовозобов'язані, які перебувають у запасі та мають військові звання рядового, сержантського і старшинського складу, поділяються на розряди за віком:

1) перший розряд - до 35 років;

2) другий розряд - до 60 років.

3. Особи офіцерського складу, які перебувають у запасі, поділяються на розряди за віком:

1) перший розряд:

молодший офіцерський склад - до 45 років;

старший офіцерський склад:

майор (капітан 3 рангу), підполковник (капітан 2 рангу) - до 50 років;

полковник (капітан 1 рангу) - до 55 років;

вищий офіцерський склад - до 60 років;

2) другий розряд:

молодший та старший офіцерський склад - до 60 років;

вищий офіцерський склад - до 65 років.

4. Граничний вік перебування в запасі другого розряду є граничним віком перебування в запасі.

Стаття 29. Проходження зборів військовозобов'язаними та резервістами

1. Військовозобов'язані призиваються на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори. Резервісти проходять підготовку та збори відповідно до програм у порядку, встановленому положеннями про проходження громадянами України служби у

військовому резерві. Про початок та закінчення зборів військовозобов'язаних та резервістів видається відповідний наказ командира військової частини.

Чисельність військовозобов'язаних, які підлягають призову на навчальні збори, щорічно визначається Міністерством оборони України в межах бюджетних асигнувань на оборону.

Чисельність військовозобов'язаних та резервістів, які перебувають на військовому обліку в Службі безпеки України та підлягають призову на навчальні збори, щорічно визначається Службою безпеки України в межах бюджетних асигнувань, виділених Службі.

Чисельність військовозобов'язаних та резервістів, які перебувають на військовому обліку в Службі зовнішньої розвідки України та підлягають призову на навчальні збори, визначається Службою зовнішньої розвідки України в межах бюджетних асигнувань, виділених Службі.

Чисельність військовозобов'язаних та резервістів, які перебувають на військовому обліку в розвідувальному органі Міністерства оборони України та підлягають призову на навчальні збори, визначається розвідувальним органом Міністерства оборони України в межах бюджетних асигнувань, виділених розвідувальному органу Міністерства оборони України.

Чисельність військовозобов'язаних та резервістів, які перебувають на військовому обліку в розвідувальному органі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, та підлягають призову на навчальні збори, визначається розвідувальним органом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, в межах бюджетних асигнувань, виділених центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону.

2. Права та обов'язки військовозобов'язаних під час проходження зборів та резервістів під час виконання ними обов'язків служби у військовому резерві встановлюються цим Законом, іншими нормативно-правовими актами. На військовозобов'язаних та резервістів поширюється дія статутів Збройних Сил України.

3. Військовозобов'язані (крім резервістів) можуть бути призвані районними (міськими) територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки один раз на три роки на навчальні збори строком до трьох місяців.

4. Час і строки проведення навчальних зборів військовозобов'язаних та резервістів визначаються Генеральним штабом Збройних Сил України та органами управління іншими військовими формуваннями відповідно до цього Закону.

5. Військовозобов'язані та резервісти у період між навчальними зборами можуть залучатися за планом Генерального штабу Збройних Сил України та органів управління іншими військовими формуваннями за погодженням з Генеральним штабом Збройних Сил України до перевірочних зборів строком до п'яти днів як без відриву від виробництва, так і з відривом.

7. Загальний строк виконання обов'язків служби у військовому резерві не може перевищувати трьох місяців на рік, якщо інше не визначено законом.

8. У разі прийняття Президентом України схваленого Верховною Радою України рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошення окремих місцевостей України зонами надзвичайної екологічної ситуації військовозобов'язані можуть призиватися на спеціальні збори на строк не більше двох місяців.

9. Військовозобов'язані та резервісти, яким надійшла повістка відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки (Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, відповідних підрозділів розвідувальних органів України) на прибуття для призову на збори, зобов'язані прибути в пункт і в строк, зазначені у повістці.

Керівники підприємств, установ, організацій та закладів освіти незалежно від підпорядкування та форми власності на вимогу відповідних територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіональних органів Служби безпеки України, відповідних підрозділів розвідувальних органів України забезпечують своєчасне прибуття військовозобов'язаних та резервістів до визначених пунктів збору.

Поважними причинами неприбуття чи несвоєчасного прибуття військовозобов'язаного чи резервіста до відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки (Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, відповідних підрозділів розвідувальних органів України) для призову на збори в пункт і в строк, установлені його керівником, які підтверджені відповідними документами, визнаються перешкоди стихійного характеру, сімейні обставини та інші поважні причини, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Після закінчення події, яка стала поважною причиною неприбуття військовозобов'язаного чи резервіста у строк, визначений у повістці, військовозобов'язаний чи резервіст зобов'язаний протягом трьох діб прибути до відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки (Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, відповідного підрозділу розвідувальних органів України).

10. Призвані на збори військовозобов'язані та резервісти, які виконують обов'язки служби у військовому резерві, забезпечуються матеріальними засобами в порядку і розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

11. За призваними на збори військовозобов'язаними на весь період зборів та резервістами на весь час виконання ними обов'язків служби у військовому резерві, включаючи час проїзду до місця їх проведення і назад, зберігаються місце роботи, а також займана посада та середня заробітна плата на підприємстві, в установі, організації незалежно від підпорядкування і форм власності.

12. Резервістам на весь час виконання ними обов'язків служби у військовому резерві здійснюються грошові виплати із розрахунку до двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня календарного року, за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання Міністерства оборони України та інших центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями.

Розміри грошової виплати, грошового забезпечення і заохочення резервістів та порядок їх виплати визначаються Кабінетом Міністрів України.

13. Виплата середньої заробітної плати військовозобов'язаним за весь період зборів та резервістам за час виконання ними обов'язків служби у військовому резерві здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

14. Якщо військовозобов'язаний захворів під час зборів і продовжує хворіти після їх закінчення, за ним зберігаються місце роботи і займана посада, а з дня закінчення зборів, у разі тимчасової непрацездатності, замість заробітної плати виплачується допомога по тимчасовій непрацездатності відповідно до закону.

Якщо резервіст захворів під час виконання ним обов'язків служби у військовому резерві і продовжує хворіти після закінчення терміну виконання цих обов'язків, за ним зберігаються місце роботи і займана посада, а з дня закінчення терміну виконання цих обов'язків, у разі тимчасової непрацездатності, замість заробітної плати виплачується допомога по тимчасовій непрацездатності відповідно до закону.

15. Військовозобов'язаним, які на день призову на збори не працюють, на весь період зборів та резервістам з числа непрацюючих на весь термін виконання ними обов'язків служби у військовому резерві, включаючи час проїзду до військової частини

і назад, виплачується грошове забезпечення в розмірі прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року, за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання Міністерства оборони України та інших центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями.

Стаття 30. Звільнення від проходження зборів

1. Від проходження зборів звільняються (крім резервістів):

- 1) працівники Збройних Сил України та інших військових формувань;
- 2) працівники підприємств, установ і організацій цивільної авіації, які безпосередньо забезпечують перевезення, обслуговування та ремонт повітряних суден і аеродромної техніки;
- 3) члени екіпажів суден морського і внутрішнього водного транспорту та суден рибної промисловості в період навігації;
- 4) особи, які працюють у сільському господарстві, а також зайняті на підприємствах з ремонту сільськогосподарської техніки, - в період посівних і збиральних робіт, за винятком перевірочних зборів;
- 5) науково-педагогічні (педагогічні) працівники закладів вищої, фахової передвищої, професійної (професійно-технічної) та загальної середньої освіти - в період, коли у цих закладах проводяться заняття;
- 6) студенти (курсанти невійськових) закладів фахової передвищої та вищої освіти, які навчаються за денною, дуальною і вечірньою формами здобуття освіти - на весь строк навчання, а студенти закладів фахової передвищої та вищої освіти, які навчаються за заочною та екстернатною формою здобуття освіти, а також аспіранти та докторанти - в період екзаменаційних сесій;
- 8) особи, звільнені з військової служби, - протягом року після звільнення в запас, за винятком перевірочних зборів;
- 9) військовозобов'язані, які мають дітей віком до трьох років або трьох і більше дітей віком до 16 років;
- 10) військовозобов'язані - у зв'язку з депутатською діяльністю;
- 11) військовозобов'язані, заброньовані за органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями на період мобілізації та воєнний час;
- 11¹) військовозобов'язані, які уклали контракт про перебування у резерві служби цивільного захисту, - з метою підготовки резерву служби цивільного захисту;
- 12) студенти, які навчаються у вищих і середніх духовних навчальних закладах;
- 13) священнослужителі, які займають посаду в одній з релігійних організацій, що діє за статутом (положенням), зареєстрованим у встановленому порядку;
- 14) кандидати в народні депутати України, зареєстровані в установленому порядку, за їх заявою - до дня опублікування результатів виборів включно.

2. В окремих випадках, за наявності інших поважних причин і подання військовозобов'язаними відповідних документів, рішення про звільнення від проходження зборів приймається відповідним районним (міським) територіальним центром комплектування та соціальної підтримки, де вони перебувають на військовому обліку.

3. Резервісти звільняються від проходження навчальних та перевірочних зборів у порядку, встановленому положеннями про проходження громадянами України служби у військовому резерві.

<...>

Стаття 33. Загальні правила військового обліку

1. Військовий облік громадян України поділяється на облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

2. Загальне керівництво роботою, пов'язаною з організацією та веденням військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, контроль за станом цієї роботи в центральних та місцевих органах виконавчої влади, інших державних органах (крім Служби безпеки України та розвідувальних органів України), органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від підпорядкування і форми власності здійснює Генеральний штаб Збройних Сил України. Функціонування системи військового обліку забезпечується органами (підрозділами) Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, розвідувальними органами України, центральними органами виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями, правоохоронними органами спеціального призначення, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування.

3. Військовий облік усіх призовників, військовозобов'язаних та резервістів ведеться за місцем їх проживання і відповідно до обсягу та деталізації поділяється на персонально-якісний, персонально-первинний та персональний.

4. Військовий облік військовозобов'язаних та резервістів за призначенням поділяється на загальний і спеціальний.

5. Військовий облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів ведеться в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

<...>

Стаття 37. Взяття на військовий облік, зняття та виключення з нього

1. Взяттю на військовий облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки, у Центральному управлінні або регіональних органах Служби безпеки України, у відповідних підрозділах розвідувальних органів України підлягають громадяни України:

1) на військовий облік призовників (крім Служби безпеки України, розвідувальних органів України) віком до 25 років:

які за рішенням комісії з питань взяття на військовий облік пройшли медичний огляд;

які є призовниками, що прибули з інших місцевостей (адміністративно-територіальних одиниць) України або з-за кордону на нове місце проживання;

які набули громадянство України;

які прибули після відбування покарання з установ виконання покарань, якщо раніше не перебували на військовому обліку;

які припинили альтернативну (невійськову) службу достроково і відповідно до Закону України "Про альтернативну (невійськову) службу" підлягають взяттю на військовий облік призовників;

які відраховані із закладів фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти та не пройшли базову загальновійськову підготовку;

2) на військовий облік військовозобов'язаних:

які звільнені з військової служби в запас та не зараховані до військового оперативного резерву;

призовники, які пройшли базову загальновійськову підготовку з додержанням умов, передбачених частиною одинадцятою статті 1 цього Закону;

які припинили альтернативну (невійськову) службу в разі закінчення строку її проходження або достроково відповідно до Закону України "Про альтернативну (невійськову) службу" та підлягають взяттю на військовий облік військовозобов'язаних;

військовозобов'язані, які прибули з інших місцевостей (адміністративно-територіальних одиниць) України або з-за кордону на нове місце проживання;

які набули громадянство України і згідно з цим Законом підлягають взяттю на облік військовозобов'язаних;

зняті з військового обліку Збройних Сил України, Служби безпеки України, розвідувальних органів України відповідно за рішенням Міністерства оборони України, Служби безпеки України, розвідувальних органів України;

які відповідно до статті 18 цього Закону звільнені від направлення для проходження базової військової служби;

які досягли 25-річного віку під час перебування на військовому обліку призовників;

які звільнені із служби у військовому резерві та не досягли граничного віку перебування в запасі;

які старші 25 років і раніше не перебували на військовому обліку;

які прибули після відбування покарання з установ виконання покарань;

3) на військовий облік резервістів:

які зараховані до військового оперативного резерву;

які уклали контракт про проходження служби у військовому резерві Збройних Сил України та інших військових формувань;

резервісти, які прибули з інших місцевостей (адміністративно-територіальних одиниць) України на нове місце проживання.

Громадянам України, взятим на військовий облік, роз'яснюються права та обов'язки, правила військового обліку та відповідальність за порушення цих правил.

2. Взяттю на військовий облік військовозобов'язаних підлягають жінки, які належать до категорій, зазначених у частині одинадцятій статті 1 цього Закону.

3. Призовники, військовозобов'язані та резервісти після прибуття до нового місця проживання зобов'язані в семиденний строк стати на військовий облік.

У разі декларування місця проживання особи за декларацією про місце проживання, поданою в електронній формі засобами Єдиного державного вебпорталу електронних послуг, взяття на військовий облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів здійснюється відповідними районними (міськими) територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки на підставі відомостей про призовників, військовозобов'язаних та резервістів в електронній формі, надісланих органами реєстрації через Єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ України до Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

4. У період проведення мобілізації (крім цільової) та/або протягом дії воєнного стану призовники, військовозобов'язані та резервісти, які залишили або покинули своє місце проживання, зобов'язані в семиденний строк з дати взяття на облік внутрішньо переміщеної особи стати на військовий облік у територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки за місцем перебування на обліку внутрішньо переміщеної особи (військовозобов'язані та резервісти Служби безпеки України - у Центральному управлінні або регіональних органах Служби безпеки України, а військовозобов'язані та резервісти розвідувальних органів України - у зазначений строк повідомити про зміну місця проживання відповідному підрозділу розвідувальних органів України).

5. Зняття з військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів у відповідних районних (міських) територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки (військовозобов'язаних та резервістів Служби безпеки України - у Центральному управлінні або регіональних органах Служби безпеки України, військовозобов'язаних та резервістів розвідувальних органів України - у відповідному підрозділі розвідувальних органів України) підлягають громадяни України:

1) з військового обліку призовників (крім Служби безпеки України, розвідувальних органів України):

які досягли 25-річного віку;

які вибули в іншу місцевість (адміністративно-територіальну одиницю) України і стали на військовий облік в іншому районному (міському) територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки за новим місцем проживання;

які призвані, направлені чи прийняті на військову службу або навчання у закладах фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти;

які пройшли базову загальновійськову підготовку;

які відповідно до статті 18 цього Закону звільнені від направлення для проходження базової військової служби як непридатні до військової служби за станом здоров'я - після підтвердження рішення комісією вищого рівня;

які отримали спеціальні звання рядового, сержантського, офіцерського (начальницького) складу після закінчення закладів освіти;

які направлені на альтернативну (невійськову) службу;

які направлені для відбування покарання до установ виконання покарань або до яких застосовано примусові заходи медичного характеру;

2) з військового обліку військовозобов'язаних:

які вибули в іншу місцевість (адміністративно-територіальну одиницю) України і стали на військовий облік за новим місцем проживання;

які призвані чи прийняті на військову службу або навчання у закладах фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти;

які направлені для відбування покарання до установ виконання покарань або до яких застосовано примусові заходи медичного характеру;

які зараховані до військового оперативного резерву;

в інших випадках - за рішенням Міністерства оборони України, Служби безпеки України, розвідувальних органів України;

3) з військового обліку резервістів:

які вибули в іншу місцевість (адміністративно-територіальну одиницю) України і стали на військовий облік за новим місцем проживання;

які призвані чи прийняті на військову службу або навчання у закладах фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти;

які прийняті на службу до органів і підрозділів цивільного захисту;

які досягли граничного віку перебування на службі у військовому резерві або виключені з військового оперативного резерву;

які направлені для відбування покарання до установ виконання покарань або до яких застосовано примусові заходи медичного характеру;

в інших випадках - за рішенням Міністерства оборони України, Служби безпеки України, розвідувальних органів України.

6. Виключенню з військового обліку у відповідних районних (міських) територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки (військовозобов'язаних та резервістів Служби безпеки України - у Центральному управлінні або регіональних органах Служби безпеки України, військовозобов'язаних та резервістів розвідувальних органів України - у відповідному підрозділі розвідувальних органів України) підлягають громадяни України, які:

1) померли або визнані в установленому законом порядку безвісно відсутніми або оголошені померлими;

2) припинили громадянство України;

3) визнані непридатними до військової служби;

4) досягли граничного віку перебування в запасі.

У громадянина, якого виключено з військового обліку відповідно до [пунктів 3 та 4](#) цієї частини, військово-обліковий документ не вилучається. До військово-облікового документа громадянина вносяться дані про виключення із військового обліку.

Стаття 38. Обов'язки органів виконавчої влади, інших державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, закладів освіти, посадових осіб, призовників, військовозобов'язаних та резервістів щодо виконання правил військового обліку

1. Центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та заклади освіти незалежно від підпорядкування і форми власності зобов'язані на вимогу територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіональних органів Служби безпеки України, відповідних підрозділів розвідувальних органів України сповістити призовників, військовозобов'язаних та резервістів про їх виклик до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, відповідних підрозділів розвідувальних органів України, забезпечити їх своєчасне прибуття за цим викликом, у семиденний строк повідомити відповідні районні (міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки, Центральне управління або регіональні органи Служби безпеки України, відповідні підрозділи розвідувальних органів України про прийняття на роботу (навчання) та звільнення з роботи (навчання) призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

2. Органи реєстрації місця проживання чи перебування осіб (крім випадків, передбачених Кабінетом Міністрів України) зобов'язані здійснювати реєстрацію за місцем проживання або перебування призовників, військовозобов'язаних та резервістів лише в разі наявності в їхніх військово-облікових документах позначок районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіональних органів Служби безпеки України, відповідних підрозділів розвідувальних органів України про перебування на військовому обліку за місцем проживання, що реєструється, а у разі декларування місця проживання призовників, військовозобов'язаних та резервістів за декларацією про місце проживання, поданою в електронній формі засобами Єдиного державного вебпорталу електронних послуг, органи реєстрації місця проживання чи перебування осіб здійснюють декларування місця проживання зазначених осіб відповідно до [Закону України](#) "Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні".

3. Органи Національної поліції України у встановленому законом порядку зобов'язані за зверненнями територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіональних органів Служби безпеки України доставити до таких територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіональних органів Служби безпеки України осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені [статтями 210, 210¹](#) Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Національна поліція України або її територіальні підрозділи в межах компетенції за вимогою територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки подають у десятиденний строк відомості стосовно призовників про притягнення до кримінальної відповідальності, відсутність (наявність) судимості.

4. Органи реєстрації актів цивільного стану зобов'язані в семиденний строк надати відповідним районним (міським) територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню або регіональним органам Служби безпеки України, відповідному підрозділу розвідувальних органів України відомості про події та дії, що нерозривно пов'язані з призовником, військовозобов'язаним, резервістом, його батьками та членами сім'ї (дружиною (чоловіком), дітьми) та підлягають обов'язковому внесенню до Державного реєстру актів цивільного стану громадян (відомості про народження фізичної особи, усиновлення, позбавлення та поновлення

батьківських прав, шлюб, розірвання шлюбу, зміну прізвища, власного імені та по батькові, смерть).

5. Органи досудового розслідування зобов'язані в семиденний строк повідомити відповідні районні (міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки, Центральне управління або регіональні органи Служби безпеки України, відповідний підрозділ розвідувальних органів України про призовників, військовозобов'язаних та резервістів, яким повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, а суди - про призовників, кримінальні справи стосовно яких розглядаються судом, а також про вироки щодо призовників, військовозобов'язаних та резервістів, що набрали законної сили.

7. Медико-соціальні експертні комісії зобов'язані в семиденний строк повідомити відповідні районні (міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки про призовників, військовозобов'язаних та резервістів, яких визнано особами з інвалідністю, та про зміну групи інвалідності (про військовозобов'язаних та резервістів Служби безпеки України - Центральне управління або регіональні органи Служби безпеки України, про військовозобов'язаних та резервістів розвідувальних органів України - розвідувальні органи України).

8. Керівники закладів охорони здоров'я під час направлення для проходження базової військової служби зобов'язані у триденний строк повідомити відповідні районні (міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки про громадян віком від 18 до 25 років, які перебувають на стаціонарному лікуванні.

9. Органи виконавчої влади, інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та заклади освіти незалежно від підпорядкування і форми власності зобов'язані подати до відповідних районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіональних органів Служби безпеки України, відповідного підрозділу розвідувальних органів України на їх вимогу відомості про призовників, військовозобов'язаних та резервістів, військовий облік яких вони здійснюють.

10. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, зобов'язаний у двотижневий строк повідомити відповідні районні (міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки про осіб, які набули громадянство України і згідно з цим Законом підлягають взяттю на військовий облік.

11. Призовники, військовозобов'язані, резервісти в разі зміни їх сімейного стану, стану здоров'я, адреси місця проживання (перебування), номерів засобів зв'язку та адреси електронної пошти (за наявності електронної пошти), освіти, місця роботи, посади зобов'язані особисто в семиденний строк повідомити про такі зміни відповідні органи, де вони перебувають на військовому обліку, у тому числі у випадках, визначених Кабінетом Міністрів України, через центри надання адміністративних послуг та інформаційно-телекомунікаційні системи.

Стаття 39. Призов на військову службу під час мобілізації. Демобілізація

1. Призов резервістів та військовозобов'язаних на військову службу під час мобілізації проводиться в порядку, визначеному цим Законом та Законом України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію".

На військову службу під час мобілізації призиваються резервісти та військовозобов'язані, які перебувають у запасі і не заброньовані в установленому порядку на період мобілізації, незалежно від місця їх перебування на військовому обліку.

Призов резервістів та військовозобов'язаних на військову службу під час мобілізації здійснюється для доукомплектування військових посад, передбачених штатами воєнного часу, у терміни, визначені мобілізаційними планами Збройних Сил України та інших військових формувань.

Громадяни України, призвані на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, які раніше не проходили військову службу в Збройних Силах України, інших військових формуваннях, проходять курс базової загальновійськової підготовки тривалістю не менше ніж один місяць.

На військову службу під час мобілізації можуть бути призвані особи, звільнені з військової служби у зв'язку із застосуванням заборони, передбаченої частинами [третьою](#) або [четвертою](#) статті 1 Закону України "Про очищення влади". Такі особи, призвані на військову службу під час мобілізації, призначаються на військові посади, крім посад, щодо яких здійснюються заходи з очищення влади.

Під час дії особливого періоду військова служба (дія контрактів) для військовослужбовців продовжується у порядку, визначеному [частиною восьмою](#) статті 23 цього Закону.

У разі оголошення демобілізації звільнення з військової служби військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, здійснюється відповідно до [частини четвертої](#) статті 26 цього Закону.

2. Громадяни України, які проходять базову військову службу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, або прийняті на військову службу за контрактом у разі виникнення кризової ситуації, що загрожує національній безпеці, оголошення рішення про проведення мобілізації та (або) введення воєнного стану, користуються гарантіями, передбаченими частиною третьою статті 119 Кодексу законів про працю України, а також частиною першою статті 53 і частиною другою статті 57 Закону України "Про освіту", частиною другою статті 44, частиною першою статті 54 і частиною третьою статті 63 Закону України "Про фахову передвищу освіту", частиною другою статті 46 Закону України "Про вищу освіту".

3. За громадянами України, які проходять базову військову службу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, або прийняті на військову службу за контрактом, у разі виникнення кризової ситуації, що загрожує національній безпеці, оголошення рішення про проведення мобілізації та (або) введення воєнного стану на строк до закінчення особливого періоду або до оголошення рішення про демобілізацію, не припиняється державна реєстрація підприємницької діяльності фізичних осіб - підприємців. У разі непровадження ними підприємницької діяльності у період проведення мобілізації нарахування податків і зборів таким фізичним особам - підприємцям не здійснюється.

4. На військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період можуть бути призвані засуджені особи, які звільнені від відбування покарання з випробуванням, крім тих, які засуджені за вчинення злочинів проти основ національної безпеки України, засуджені за вчинення умисного вбивства двох або більше осіб, або вчиненого з особливою жорстокістю, або поєднаного із звалтуванням або сексуальним насильством, або особливо тяжких корупційних кримінальних правопорушень чи засуджені за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених статтями 152-156¹, 258-258⁶, частиною четвертою статті 286¹, статтею 348 Кримінального кодексу України, а також засуджені службові особи, які згідно з підпунктом 1 пункту 3 примітки до статті 368 Кримінального кодексу України займали особливо відповідальне становище.

Такі особи проходять військову службу виключно у відповідних спеціалізованих підрозділах військових частин.

<...>

Стаття 42. Відповідальність посадових осіб і громадян України

1. Керівники, інші посадові особи органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ, організацій та закладів освіти незалежно від підпорядкування і форми власності та громадяни України, винні в порушенні правил військового обліку громадян України, підготовки громадян України до військової служби, взяття на військовий облік, направлення для проходження базової військової служби, проходження служби у військовому резерві, проходження зборів, мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності, призову на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, прибуття за викликом до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіональних органів Служби безпеки України, відповідних підрозділів розвідувальних органів України, а також у вчиненні інших порушень законодавства про військовий обов'язок і військову службу, несуть відповідальність згідно із законом.

2. Територіальні центри комплектування та соціальної підтримки під час взяття на військовий облік, направлення для проходження базової військової служби, призову на військову службу та проходження зборів, а Центральне управління та регіональні органи Служби безпеки України, відповідні підрозділи розвідувальних органів України - під час призову на військову службу та проходження зборів зобов'язані ознайомити громадян України з їхніми правами та обов'язками згідно з вимогами цього Закону.

<...>

Витяг із Закону України від 21.10.1993 № 3543-XII «Про мобілізацію та мобілізаційну підготовку»

<...>

Стаття 21. Обов'язки підприємств, установ і організацій щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Підприємства, установи і організації зобов'язані:

планувати і здійснювати заходи щодо розробки мобілізаційних планів та підготовки до виконання покладених на них мобілізаційних завдань (замовлень) і забезпечувати поставку продукції згідно з укладеними договорами (контрактами) та надавати звіти з цих питань відповідним органам виконавчої влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування, які є замовниками мобілізаційних завдань (замовлень);

у разі їх ліквідації (реорганізації) своєчасно сповіщати про це відповідні органи державної влади, інші державні органи та органи місцевого самоврядування, з якими укладено договори (контракти) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

здійснювати під час мобілізації заходи щодо переведення виробництва (діяльності) на функціонування в умовах особливого періоду;

утримувати в належному стані техніку, будівлі, споруди та об'єкти інфраструктури, що належать для передачі в разі мобілізації Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту або призначені для спільного з ними використання у воєнний час;

сприяти територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України,

відповідним підрозділам розвідувальних органів України у їхній роботі в мирний час та в особливий період;

забезпечувати своєчасне оповіщення і прибуття працівників, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному частинами третьою - п'ятою статті 22 цього Закону, на збірні пункти шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів із подальшою компенсацією витрат за здійснення такого процесу з Державного бюджету України, яка здійснюється не пізніше ніж через місяць після подання відповідного звернення у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

забезпечувати в разі мобілізації доставку транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини у строк та місце, зазначені в частковому наряді;

здійснювати заходи щодо підготовки до розгортання спеціальних формувань, призначених для передачі в разі мобілізації до Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, розгортання та передачі їх в особливий період згідно з мобілізаційними планами;

надавати під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні та інші матеріально-технічні засоби Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту згідно з мобілізаційними планами з наступним відшкодуванням їх вартості в порядку, встановленому законом;

створювати та утримувати мобілізаційні потужності, створювати і зберігати мобілізаційний резерв матеріально-технічних і сировинних ресурсів згідно з мобілізаційними завданнями (замовленнями);

забезпечувати формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

вести військовий облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів із числа працюючих, здійснювати заходи щодо бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та в особливий період і надавати звітність з цих питань відповідним органам державної влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування в установленому порядку;

надавати відповідним органам державної влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування інформацію, необхідну для планування і здійснення мобілізаційних заходів;

утворювати мобілізаційні підрозділи та призначати працівників з питань мобілізаційної роботи;

сприяти своїм працівникам, які є резервістами, у виконанні ними обов'язків служби у військовому резерві та своєчасному їх направленню до органів військового управління, військових частин;

у разі реєстрації (перереєстрації), переобладнання чи зняття з обліку транспортних засобів, що можуть бути призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період, подавати до відповідних органів та підрозділів, що згідно із Законом України "Про дорожній рух" здійснюють державну реєстрацію та облік транспортних засобів, документи з відміткою відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки про взяття їх на військовий облік (зняття з військового обліку);

2. Підприємства, установи і організації, які є виконавцями мобілізаційних завдань (замовлень) з виробництва продукції, укладають договори (контракти) з підприємствами, установами і організаціями - виробниками (співвиконавцями) комплектуючих виробів, постачальниками матеріально-технічних засобів, сировини.

3. Підприємства, установи і організації не можуть відмовлятися від укладання договорів (контрактів) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень), якщо їх можливості з урахуванням мобілізаційного розгортання та переданих їм матеріально-фінансових ресурсів дають змогу виконати ці мобілізаційні завдання (замовлення).

Стаття 22. Обов'язки громадян щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Громадяни зобов'язані:

з'являтися за викликом до територіального центру комплектування та соціальної підтримки у строк та місце, зазначені в повістці (військовозобов'язані, резервісти Служби безпеки України - за викликом Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, військовозобов'язані, резервісти розвідувальних органів України - за викликом відповідного підрозділу розвідувальних органів України), для взяття на військовий облік військовозобов'язаних чи резервістів, визначення їх призначення на особливий період, направлення для проходження медичного огляду;

надавати в установленому порядку під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні засоби та інше майно, власниками яких вони є, Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту з наступним відшкодуванням державою їх вартості в порядку, встановленому законом;

проходити медичний огляд для визначення придатності до військової служби згідно з рішенням військово-лікарської комісії чи відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки, закладів охорони здоров'я Служби безпеки України, а у розвідувальних органах України - за рішенням керівників відповідних підрозділів або військово-лікарської комісії Служби зовнішньої розвідки України, розвідувального органу Міністерства оборони України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону.

Громадяни, які перебувають на військовому обліку, в добровільному порядку реєструють свій електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного чи резервіста.

2. Громадяни, які перебувають у запасі і не призвані на військову службу або не залучені до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, під час мобілізації можуть бути відповідно до закону залучені до виконання робіт, які мають оборонний характер.

Громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність, виконують мобілізаційні завдання (замовлення) згідно з укладеними договорами (контрактами).

3. Під час мобілізації громадяни зобов'язані з'явитися:

військовозобов'язані та резервісти, які приписані до військових частин для проходження військової служби у воєнний час або до інших підрозділів чи формувань для виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, - на збірні пункти територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки у строки, зазначені в отриманих ними повістках або мобілізаційних розпорядженнях;

резервісти, які проходять службу у військовому резерві, - до військових частин у строки, визначені командирами військових частин;

військовозобов'язані, резервісти Служби безпеки України - за викликом керівників органів, в яких вони перебувають на військовому обліку;

військовозобов'язані, резервісти розвідувальних органів України - за викликом керівників відповідних підрозділів;

особи, які уклали контракти про перебування у резерві служби цивільного захисту, - за викликом керівників відповідних органів управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Інші військовозобов'язані протягом 60 днів з дня набрання чинності указом Президента України про оголошення мобілізації, затвердженим Верховною Радою України, зобов'язані уточнити свої облікові дані через центри надання адміністративних послуг або електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного, резервіста, або у територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки за місцем свого перебування або знаходження.

У разі отримання повістки про виклик до територіального центру комплектування та соціальної підтримки громадянин зобов'язаний з'явитися у зазначені у ній місце та строк.

У повістці про виклик до територіального центру комплектування та соціальної підтримки зазначаються:

- 1) прізвище, ім'я та по батькові і дата народження громадянина, якому адресована повістка;
- 2) найменування територіального центру комплектування та соціальної підтримки, що видав повістку;
- 3) мета виклику до територіального центру комплектування та соціальної підтримки;
- 4) місце, день і час явки за викликом;
- 5) підпис (електронний цифровий підпис) посадової особи, яка видала (сформувала) повістку;
- 6) реєстраційний номер повістки;
- 7) роз'яснення про наслідки неявки і про обов'язок повідомити про причини неявки.

Для громадян, які самостійно прибули до територіального центру комплектування та соціальної підтримки та підлягають направленню на навчання (підготовку) у зв'язку з призовом на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, час явки до територіального центру комплектування та соціальної підтримки встановлюється протягом двох місяців з дня проходження військово-лікарської комісії.

Під час вручення повістки представники територіального центру комплектування та соціальної підтримки на вимогу громадянина, якому вручається повістка, зобов'язані назвати свої прізвища, ім'я та по батькові, посади, а також пред'явити службові посвідчення.

Поважними причинами неприбуття громадянина у строк, визначений у повістці, які підтверджені документами відповідних уповноважених державних органів, установ та організацій (державної та комунальної форм власності), визнаються:

перешкода стихійного характеру, хвороба громадянина, воєнні дії на відповідній території та їх наслідки або інші обставини, які позбавили його можливості особисто прибути у визначені пункт і строк;

смерть його близького родича (батьків, дружини (чоловіка), дитини, рідних брата, сестри, діда, баби) або близького родича його дружини (чоловіка).

У разі неприбуття громадянин зобов'язаний у найкоротший строк, але не пізніше трьох діб від визначених у повістці дати і часу прибуття до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, повідомити про причини неявки шляхом безпосереднього звернення до зазначеного у повістці територіального центру комплектування та соціальної підтримки або в будь-який інший спосіб з подальшим його прибуттям у строк, що не перевищує сім календарних днів.

4. Громадяни, які перебувають у запасі, завчасно приписуються до військових частин для проходження військової служби у воєнний час або до інших підрозділів чи формувань для виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу.

5. Призов громадян на військову службу під час мобілізації або залучення їх до виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, забезпечують місцеві органи виконавчої влади та здійснюють територіальні центри комплектування та соціальної підтримки або командири військових частин (військовозобов'язаних, резервістів Служби безпеки України - Центральне управління або регіональні органи Служби безпеки України, військовозобов'язаних, резервістів розвідувальних органів України - відповідний підрозділ розвідувальних органів України, осіб, які уклали контракти про перебування у резерві служби цивільного

захисту, - відповідні органи управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту).

Порядок проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період визначається Кабінетом Міністрів України.

Цей порядок визначає:

механізм реалізації повноважень та взаємодію між місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від підпорядкування і форми власності, органами військового управління, органами та підрозділами, що входять до системи поліції, та посадовими особами територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки з організації проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період;

порядок оповіщення військовозобов'язаних та резервістів, їх прибуття до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, військових частин Збройних Сил України, інших військових формувань, Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України чи відповідного підрозділу розвідувальних органів України;

процедуру перевірки військово-облікових документів громадян, уточнення персональних даних військовозобов'язаних та резервістів та внесення відповідних змін у військово-облікові документи;

порядок надання військовозобов'язаним та резервістам відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період та її оформлення;

організацію медичного огляду військовозобов'язаних та резервістів;

процедури оформлення призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період;

механізм відправлення військовозобов'язаних та резервістів до місць проходження військової служби.

Військовозобов'язані та резервісти, які перебувають на зборах, у разі оголошення мобілізації продовжують перебувати на зборах. За необхідності зазначені особи призиваються на військову службу командирами відповідних військових частин за розпорядженням Генерального штабу Збройних Сил України.

Особливості проходження медичного обстеження військовозобов'язаними та резервістами під час мобілізації, на особливий період визначаються Міністерством оборони України спільно з Міністерством охорони здоров'я України.

6. У період проведення мобілізації (крім цільової) громадяни України чоловічої статі віком від 18 до 60 років зобов'язані мати при собі військово-обліковий документ та пред'являти його за вимогою уповноваженого представника територіального центру комплектування та соціальної підтримки або поліцейського, а також представника Державної прикордонної служби України у прикордонній смузі, контрольованому прикордонному районі та на пунктах пропуску через державний кордон України.

Під час перевірки документів уповноважений представник територіального центру комплектування та соціальної підтримки або поліцейський здійснює фото- і відеофіксацію процесу пред'явлення та перевірки документів із застосуванням технічних приладів та засобів фото- та відеофіксації, а також може використовувати технічні прилади, засоби та спеціалізоване програмне забезпечення з доступом до Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

<...>

Стаття 23. Відстрочка від призову на військову службу під час мобілізації

1. Не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані:

1) заброньовані на період мобілізації та на воєнний час за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, а також за

підприємствами, установами і організаціями в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, і перебувають на спеціальному військовому обліку;

2) визнані в установленому порядку особами з інвалідністю або відповідно до висновку військово-лікарської комісії тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я на термін 6-12 місяців (з наступним проходженням військово-лікарської комісії);

3) жінки та чоловіки, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років, крім тих, які мають заборгованість із сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму платежів за три місяці;

4) жінки та чоловіки, які мають дитину (дітей) віком до 18 років, якщо другий з батьків такої дитини (дітей) помер, позбавлений батьківських прав, визнаний зниклим безвісти або безвісно відсутнім, оголошений померлим, відбуває покарання у місцях позбавлення волі, а також коли особа самостійно виховує та утримує дитину за рішенням суду або запис про батька такої дитини в Книзі реєстрації народжень здійснений на підставі частини першої статті 135 Сімейного кодексу України;

5) жінки та чоловіки, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, які виховують дитину з інвалідністю віком до 18 років;

6) жінки та чоловіки, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, які виховують дитину, хвору на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, дитину, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, що підтверджується документом, виданим лікарсько-консультативною комісією закладу охорони здоров'я в порядку та за формою, встановленими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, але якій не встановлено інвалідність;

7) жінки та чоловіки, на утриманні яких перебуває повнолітня дитина, яка є особою з інвалідністю I чи II групи;

8) усиновлювачі, на утриманні яких перебуває дитина (діти), яка (які) до моменту усиновлення була (були) дитиною-сиротою (дітьми-сиротами) або дитиною (дітьми), позбавленою (позбавленими) батьківського піклування, віком до 18 років, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, на утриманні яких перебуває дитина-сирота (діти-сироти) або дитина (діти), позбавлена (позбавлені) батьківського піклування, віком до 18 років;

9) зайняті постійним доглядом за хворою дружиною (чоловіком), дитиною та/або своїми батьком чи матір'ю (батьком чи матір'ю дружини (чоловіка), якщо вона сама потребує постійного догляду за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я, померла (загинула), визнана зниклою безвісти або безвісно відсутньою, оголошена померлою, і батько чи мати дружини не має інших працездатних членів сім'ї, які зобов'язані та можуть здійснювати за ними догляд), які за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я потребують постійного догляду;

10) опікун особи, визнаної судом недієздатною;

11) які мають дружину (чоловіка) з числа осіб з інвалідністю I чи II групи;

12) які мають дружину (чоловіка) з числа осіб з інвалідністю III групи, встановленої внаслідок онкологічного захворювання, відсутності кінцівок (кінцівки), кистей рук (кисті руки), стоп ніг (стопа ноги), одного з парних органів, або за наявності у особи з інвалідністю III групи онкологічного захворювання, психічного розладу, церебрального паралічу або інших паралітичних синдромів;

13) які мають одного із своїх батьків з інвалідністю I чи II групи або одного з батьків дружини (чоловіка) з числа осіб з інвалідністю I чи II групи, за умови відсутності інших осіб, які не є військовозобов'язаними та відповідно до закону зобов'язані їх утримувати (крім випадків, якщо такі особи самі є особами з інвалідністю, потребують постійного догляду, перебувають під арештом (крім домашнього арешту), відбувають покарання у вигляді обмеження чи позбавлення волі). У разі відсутності невійськовозобов'язаних осіб здійснювати догляд за особою з інвалідністю I чи II групи може лише одна особа з числа військовозобов'язаних за вибором такої особи з інвалідністю;

14) члени сім'ї другого ступеня споріднення особи з інвалідністю I або II групи, зайняті постійним доглядом за нею (не більше одного та за умови відсутності членів сім'ї першого ступеня споріднення або якщо члени сім'ї першого ступеня споріднення самі потребують постійного догляду за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я). У разі відсутності членів сім'ї першого та другого ступеня споріднення норма цього пункту поширюється на членів сім'ї третього ступеня споріднення особи з інвалідністю I або II групи;

15) жінки та чоловіки, які мають дитину (дітей) віком до 18 років і чоловіка (дружину), який (яка) проходить військову службу за одним із видів військової служби, визначених частиною шостою статті 2 Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу";

16) керівники міністерств та їх заступники, керівники державних органів, органів державного управління, юрисдикція яких поширюється на всю територію України;

17) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

18) судді, судді Конституційного Суду України, члени Вищої ради правосуддя, члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівник служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступник, дисциплінарні інспектори Вищої ради правосуддя;

19) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;

20) Голова та інші члени Рахункової палати;

21) працівники органів військового управління (органів управління), військових частин (підрозділів) Міністерства оборони України, Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони України, апарату Міністерства внутрішніх справ України та експерти установ експертної служби Міністерства внутрішніх справ України;

22) дипломатичні службовці, які займають дипломатичні посади, Міністерства закордонних справ України, а також особи, які мають дипломатичний ранг Надзвичайний і Повноважний Посол;

23) державні службовці, які готують висновки до проектів нормативно-правових актів, проводять їх фахову, наукову, юридичну експертизу та/або експертизу прийнятих нормативно-правових актів, державні службовці, які безпосередньо виконують функції із забезпечення кібербезпеки, кіберзахисту та безпеки інформаційних технологій, роботи з розроблення програмного забезпечення, адміністрування баз даних, впровадження та підтримки новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в органах, що забезпечують діяльність Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України;

24) інші військовозобов'язані або окремі категорії громадян у передбачених законом випадках.

2. Особи з інвалідністю, а також особи, зазначені в [пунктах 3-15](#) частини першої цієї статті, у зазначений період можуть бути прийняті на військову службу за контрактом.

3. Призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період не підлягають також:

1) здобувачі професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, які навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти і здобувають рівень освіти, що є вищим за раніше здобутий рівень освіти у послідовності, визначеній частиною другою статті 10 Закону України "Про освіту", а також докторанти та особи, зараховані на навчання до інтернатури;

2) наукові і науково-педагогічні працівники закладів вищої та фахової передвищої освіти, наукових установ та організацій, які мають науковий ступінь, і педагогічні працівники закладів фахової передвищої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, закладів загальної середньої освіти, за умови що вони працюють відповідно у закладах вищої чи фахової передвищої освіти, наукових установах та організаціях, закладах професійної (професійно-технічної) чи загальної середньої освіти за основним місцем роботи не менш як на 0,75 ставки;

3) жінки та чоловіки, чії близькі родичі (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати або рідний (повнорідний, неповнорідний) брат чи сестра) загинули або пропали безвісти під час проведення антитерористичної операції з числа:

військовослужбовців або працівників утворених відповідно до законів України військових формувань, що захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, які загинули або пропали безвісти під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення;

працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення антитерористичної операції та загинули або пропали безвісти під час забезпечення проведення антитерористичної операції безпосередньо в районах та у період її проведення;

осіб, які загинули або пропали безвісти під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, за умови що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів;

осіб, які загинули або пропали безвісти під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, але в подальшому такі добровольчі формування не були включені до складу утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів і виконували завдання антитерористичної операції у взаємодії з утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами;

4) жінки та чоловіки, чії близькі родичі (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати або рідний (повнорідний, неповнорідний) брат чи сестра) загинули або пропали безвісти під час здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, а також під час забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України під час дії воєнного стану;

5) члени сімей (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати, рідний (повнорідний, неповнорідний) брат чи сестра) осіб, яким посмертно присвоєно звання Герой України за громадянську мужність, патріотизм, героїчне відстоювання конституційних засад

демократії, прав і свобод людини, самовіддане служіння Українському народові, виявлені під час Революції Гідності (листопад 2013 року - лютий 2014 року).

4. Особи, зазначені у пунктах 1-5 частини третьої цієї статті, у зазначений період можуть бути прийняті на військову службу за контрактом.

5. Не підлягають призову на військову службу під час мобілізації до досягнення 25-річного віку військовозобов'язані, які пройшли базову загальновійськову підготовку відповідно до статті 10¹ Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу" чи базову військову службу. Такі особи у зазначений період можуть бути призвані на військову службу за їх згодою.

6. Не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані з числа громадян, які проходили військову службу та були звільнені зі служби у запас у зв'язку із звільненням з полону. Такі особи можуть бути призвані на військову службу за їх згодою.

7. Перевірка підстав щодо надання військовозобов'язаним відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації та її оформлення здійснюється територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки.

8. Відстрочка від призову на військову службу під час мобілізації може оформлюватися за допомогою Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів на підставі даних, отриманих з інших державних реєстрів або баз даних, які підтверджують, що військовозобов'язаний має право на одну з вищезазначених відстрочок. Порядок оформлення відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації за допомогою цього реєстру визначається Кабінетом Міністрів України.

9. Єдиним державним реєстром призовників, військовозобов'язаних та резервістів забезпечується неможливість надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації більше ніж одному військовозобов'язаному з підстав, зазначених у пунктах 9-14 частини першої цієї статті.

<...>

Витяг з Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984
№ 8073-X

<...>

Стаття 210. Порушення призовниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку

Порушення призовниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку -

тягне за собою накладення штрафу від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення порушення, передбаченого частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, -

тягне за собою накладення штрафу від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Вчинення дій, передбачених частиною першою цієї статті, в особливий період -

тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до однієї тисячі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. Положення статей 210, 210¹ цього Кодексу не застосовуються у разі можливості отримання держателем Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів персональних даних призовника, військовозобов'язаного, резервіста шляхом електронної інформаційної взаємодії з

іншими інформаційно-комунікаційними системами, реєстрами (у тому числі публічними), базами (банками) даних, держателями (розпорядниками, адміністраторами) яких є державні органи.

Стаття 210¹. Порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію

Порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію - тягне за собою накладення штрафу на громадян від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб та громадських об'єднань - від однієї тисячі до однієї тисячі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення порушення, передбаченого частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, -

тягне за собою накладення штрафу на громадян від п'ятисот до семисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб та громадських об'єднань - від однієї тисячі п'ятисот до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Вчинення дій, передбачених частиною першою цієї статті, в особливий період - тягне за собою накладення штрафу на громадян від однієї тисячі до однієї тисячі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб та громадських об'єднань - від двох тисяч до трьох тисяч п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 211. Зіпсуття військово-облікових документів чи втрата їх з необережності

Зіпсуття або недбале зберігання призовниками, військовозобов'язаними і резервістами військово-облікових документів (посвідчень про приписку до призовних ділень, військових квитків, тимчасових посвідчень військовозобов'язаних), яке спричинило їх втрату, -

тягнуть за собою накладення штрафу від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення порушення з числа передбачених частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, а також вчинення такого порушення в особливий період -

тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

<...>

[Витяг з Кримінального Кодексу України від 05.04.2001 № 2341-III](#)

<...>

Стаття 114¹. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань

1. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період -

карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.

2. Те саме діяння, яке призвело до загибелі людей або інших тяжких наслідків, -

карається позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років.

Стаття 336. Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період

Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період - карається позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років.

Стаття 336¹. Ухилення від проходження служби цивільного захисту в особливий період чи у разі проведення цільової мобілізації

Ухилення від проходження служби цивільного захисту в особливий період (крім відбудовного періоду) чи у разі проведення цільової мобілізації - карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

Стаття 337. Ухилення від військового обліку або навчальних (спеціальних) зборів

1. Ухилення призовника, військовозобов'язаного, резервіста від військового обліку після попередження, зробленого відповідним керівником територіального центру комплектування та соціальної підтримки, керівниками відповідних органів Служби безпеки України, відповідних підрозділів Служби зовнішньої розвідки України, - карається штрафом від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до одного року.

2. Ухилення військовозобов'язаного, резервіста від навчальних (спеціальних) зборів - карається штрафом від п'ятисот до семисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років.

<...>

Нормативно-правове забезпечення

1. Конституції України від 28.06.1996.
2. **ККУ** – Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III
3. **КУпАП** - Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X
4. **Закон № 2232** – Закон України від 25.03.1992 № 2232-XII «Про військовий обов'язок і військову службу».
5. **Закон № 1932** – Закон України «Про оборону України» від 06.12.1991 № 1932-XII
6. **Закон № 3543** - Закону України «Про мобілізацію та мобілізаційну підготовку» від 21.10.1993 № 3543-XII
7. **Порядок № 1487** – Порядок організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, затверджений постановою КМУ від 30.12.2022 № 1487.
8. **Порядок № 560** - Порядок проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період, затверджений постановою КМУ від 16.05.2024 № 560.